

ДО СВІТУ ЧЕРЕЗ МОВИ

AD ORBEM PER LINGUAS

“МОВА — ЦЕ НЕ ЛИШЕ СИСТЕМА,
А Й ДІЯ, СПРЯМОВАНА
НА СПІВРОЗМОВНИКА”

Георгій Почепцов

Матеріали Міжнародної
науково-практичної конференції

14–15 травня
2026 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

AD ORBEM PER LINGUAS ДО СВІТУ ЧЕРЕЗ МОВИ

**Матеріали Міжнародної
науково-практичної
конференції**

**“МОВА — ЦЕ НЕ ЛИШЕ СИСТЕМА,
А Й ДІЯ, СПРЯМОВАНА НА СПІВРОЗМОВНИКА”
ГЕОРГІЙ ПОЧЕПЦОВ**

14–15 травня 2026 року

Частина 1

Київ
Видавничий центр КНЛУ
2026

«Ad orbem per linguas. До світу через мови». Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Мова — це не лише система, а й дія, спрямована на співрозмовника” Георгій Почепцов, 14–15 травня 2026 року. Частина 1. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2026. 570 с.

**Друкуються за рішенням вченої ради
Київського національного лінгвістичного університету
Протокол № 11 від 27 квітня 2026 року**

Матеріали друкуються в авторській редакції. За достовірність фактів, статистичних даних та іншої інформації відповідальність несуть автори. Усі матеріали перевірено на унікальність із використанням інформаційної онлайн-системи «StrikPlagiarism».

МЕТАКОМУНІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ У ФАРМАКОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Гнезділова Я. В.

Київський національний лінгвістичний університет

Махиня Л. М.

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Мета роботи – уточнити механізми, за допомогою яких метакомунікація виступає детермінантою довіри в фармакологічному дискурсі, і показати, що її ефекти опосередковуються низкою проксимальних та проміжних змінних (розуміння, узгодженість очікувань, терапевтичний альянс, самодієвість), які, у свою чергу, пов'язані з клінічними результатами та прихильністю до терапії (adherence) (Street et al., 2009).

У межах парадигми patient-centered communication метакомунікація операціоналізується як вербалізоване прояснення намірів, рамкування взаємодії, валідація афекту та спільне вироблення плану дій; відповідні інтервенції знижують комунікативну невизначеність, підсилюють відчуття контролю пацієнта та підвищують якість рішень.

У фармакологічному дискурсі це проявляється у стратегічних репліках прозорості («Я поясню, чому саме цей препарат...»), валідації («Ваше занепокоєння зрозуміле...»), партнерства («Перегляньмо інструкцію разом...»), запиту зворотного зв'язку («Дозвольте перевірити, чи однаково ми зрозуміли схему прийому...»), та прогнозування («Якщо з'являться такі-то симптоми, зробіть ... і зателефонуйте нам»). Такі маркери метакомунікації підсилюють довіру, зменшують невизначеність і сприяють комплаєнсу (Naughton, 2018; Gibson et al., 2024).

На рівні фармацевтичної практики комунікативні моделі, адаптовані під потреби провізора (Calgary–Cambridge, Four Habits, PaCT), систематично корелюють з вищою інформованістю пацієнтів і стійкішою довірою (Naughton, 2018; Källemark Sporrong & Kaas, 2019). У європейській рамці Pharmaceutical Care зміна фокусу від продукту до пацієнта концептуально закріплює обов'язок провізора не лише передавати інформацію, а й керувати процесом її сприйняття й узгодження значень (Mil van et al., 2004).

З когнітивно-прагматичної перспективи довіра постає як результат дотримання кооперативного принципу і максим розмови (Grice, 1975) та релевантного добору ілюктивних засобів (Searle, 1969), що зменшує ризик імплікатур у фармацевтичній інструкції. Відтак метакомунікація виконує функцію явного «рамкування», мінімізуючи семантичну та прагматичну неоднозначність (Safran & Belotserkovsky, 2009).

У площині прихильності до лікування чинником медіації між комунікацією і поведінкою пацієнта виступають уявлення про необхідність і занепокоєння щодо терапії (Necessity–Concerns Framework): мета- та пацієнт-центровані практики полегшують «перетворення» занепокоєнь на інформовані рішення і стабілізують adherence (Horne et al., 2013).

Для цифрових сценаріїв (е-консультації, телемедицина) метакомунікативні стратегії залученості (чіткі очікування, перевірка розуміння, дорожні карти дій) рекомендовані актуальним систематичним оглядом (Hu et al., 2026).

Під час консультації провізор окреслює мету розмови – наприклад, «Спершу з'ясуємо ваші очікування, а потім я поясню, чому рекомендую саме цей препарат», – після чого перевіряє розуміння: «Повторіть, будь ласка, коли і як ви прийматимете ліки». Він нормалізує запитання («Це поширене питання, розберімо по кроках») та переходить до спільного планування («Якщо протягом трьох днів не стане краще, телефонуйте або приходите»). Для пацієнтів із мовними чи соціальними бар'єрами провізор забезпечує переклад, наочні інструкції та короткі контрольні контакти, що додатково зміцнює довіру (cf Gibson et al., 2024).

Отже, метакомунікація – ключ до довіри й керування невизначеністю: вона робить неявне явним, узгоджує очікування та переводить консультацію в режим спільного рішення; системне застосування прозорості, валідації, партнерства, *teach-back*, прогнозування й континуїтету підсилює альянс і стабілізує прихильність до лікування.

ЛІТЕРАТУРА

- Gibson, H., Sanders, C., Blakeman, T., Ashcroft, D. M., Fudge, N., & Howells, K. (2024). Providing care to marginalised communities: A qualitative study of community pharmacy teams. *British Journal of General Practice*, 74(738), e49–e55.
- Grice, H. P. (1975). Logic and conversation. In P. Cole & J. L. Morgan (Eds.), *Syntax and semantics: Vol. 3. Speech acts* (pp. 41–58). Academic Press.
- Horne, R., Chapman, S. C. E., Parham, R., Freemantle, N., Forbes, A., & Cooper, V. (2013). Understanding patients' adherence-related beliefs about medicines: A meta-analytic review of the Necessity–Concerns Framework. *PLoS ONE*, 8(12), e80633.
- Hu, Y., Ngai, C. S. B., & Jiang, R. (2026). Communication strategies to promote patient engagement in telemedicine: Systematic review. *Journal of Medical Internet Research*, 28, e85456.
- Kälvemark Sporrøng, S., & Kaas, S. (Eds.). (2019). *Communication in pharmacy practice*. MDPI.
- Safran, J. D., & Belotserkovsky, J. N. (2009). Affect regulation, metacommunication and mindfulness in action. *Hellenic Journal of Psychology*, 9, 292–309.
- Searle, J. R. (1969). *Speech acts: An essay in the philosophy of language*. Cambridge University Press.
- Street, R. L., Jr., Makoul, G., Arora, N. K., & Epstein, R. M. (2009). How does communication heal? Pathways linking clinician–patient communication to health outcomes. *Patient Education and Counseling*, 74(3), 295–301.
- Mil van, J. W. F., Schulz, M., & Tromp, T. F. J. (2004). Pharmaceutical care, European developments in concepts, implementation, teaching, and research: A review. *Pharmacy World & Science*, 26(6), 303–311.